

Комунальний заклад "Запорізька обласна бібліотека для дітей "Юний читач"
Запорізької обласної ради

**Інноваційне і традиційне
в роботі бібліотек для дітей – вимога часу.
Орієнтири діяльності бібліотек для дітей
у 2019 році.**

Запоріжжя, 2018

Сьогодні, коли активно впроваджується реформа децентралізації, мережа бібліотек в населених пунктах громади розвиватиметься так, як вирішить сама громада. Заклади фінансуються з місцевого бюджету, тому і рішення щодо їхнього розвитку приймаються на рівні громади. Як підготуватись до такого розвитку подій, зберегти робочі місця та оптимізувати мережу закладів, наповнивши їх роботу новим змістом? Потрібно не боятися оптимізації, а чітко зрозуміти, чого ми хочемо та розставити пріоритети. При цьому не забувати, що бібліотека – невід’ємна частина громади і це єдина інституція, що надає безкоштовний та вільний доступ усім громадянам до інформації, знань, культурних надбань, сприяє просвіті та підвищенню соціальних стандартів населення громади.

Плануючи роботу необхідно звернути увагу на реалізацію інформаційної, освітньої, дозвіллевої функцій бібліотеки, враховуючи, перш за все, потреби та інтереси членів громади.

Приступаючи до планування на 2019 рік пропонуємо звернути увагу на найбільш **актуальні напрями бібліотечної діяльності:**

- організація роботи бібліотеки як інформаційного, освітнього та культурного центру;
- забезпечення доступності, оперативності та комфортності отримання інформації дітьми-користувачами бібліотеки;
- надання допомоги дітям в процесі освіти, самоосвіти, формування особистості, розвитку творчих здібностей та уяви;
- формування інформаційної культури і культури читання користувачів-дітей;
- просування книги і читання серед дітей і підвищення рівня їх читацької активності;
- здійснення всебічного розкриття фонду бібліотеки з використанням різних форм індивідуальної і масової роботи;
- проведення соціологічних досліджень з метою виявлення інтересів і потреб користувачів-дітей, їхнього відношення до бібліотеки, а також отримання оцінки якості надаваних бібліотечних послуг;
- вивчення досвіду роботи інших бібліотек з метою впровадження в практику роботи бібліотеки найцікавіших форм обслуговування користувачів-дітей та бібліотечних послуг.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України "Про припинення використання Бібліотечно-бібліографічної класифікації та впровадження Універсальної десяткової класифікації" від 22 березня 2017 року № 117 рекомендуємо включити в плани роботи заходи по впровадженню УДК бібліотеками.

Пріоритетні напрями роботи бібліотек обґрунтовані у Стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року "Якісні зміни бібліотек задля забезпечення

сталого розвитку України", "Довгостроковій стратегії розвитку української культури – стратегії реформ", "Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки", тому планувати роботу слід, спираючись на ці документи.

При складанні річного плану роботи бібліотеки необхідно спиратись також на календарні і пам'ятні дати світового, державного і місцевого значення, цільові програми і проекти. Особливу увагу необхідно звернути **на обласні програми регіонального розвитку, які продовжують діяти у 2019 році:**

- Програма розвитку культури Запорізької області на 2018-2022 роки;
- Програма підтримки розвитку культур національних меншин у Запорізькій області на 2018 – 2022 роки;
- Комплексна обласна програма з оздоровлення та відпочинку дітей, сімейної, гендерної політики та протидії торгівлі людьми на 2017-2021 роки;
- Регіональна цільова програма "Питна вода Запорізької області на 2012 – 2020 роки;
- Регіональна програма розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро у Запорізькій області на період до 2021 року.

При підготовці планів рекомендуємо використовувати календар знаменних і пам'ятних дат на 2019 рік "**Дата з календарної сторінки**" та інформаційний краєзнавчий список "**Відомі ювілейні дати 2019 року**" підготовлені КЗ "Запорізька обласна бібліотека для дітей "Юний читач" ЗОР.

2019 рік ООН проголосила:

- **Міжнародним роком Періодичної таблиці хімічних елементів** (Наступного року виповнюється 150 років з дня створення цієї таблиці російським вченим Дмитром Івановичем Менделєєвим);
- **Міжнародним роком поміркованості;**
- **Міжнародним роком мов корінних народів**, щоб привернути увагу до гострої проблеми втрати цих мов.

2019 рік оголошено:

- **Роком Китаю в Україні;**
- **Роком української культури в Австрії**

ЮНЕСКО відзначає такі міжнародні десятиліття, оголошені Генеральною Асамблеєю ООН:

- 2011–2020 роки** – Десятиліття дій із забезпечення безпеки дорожнього руху
- 2010–2020 роки** – Десятиліття ООН, присвячене пустелям та боротьбі з опустеленням
- 2011–2020 роки** – Десятиліття біорізноманіття ООН
- 2011-2020 роки** – Третє Міжнародне десятиліття за викорінення колоніалізму

2013–2022 роки – Міжнародне десятиліття зближення культур

2014–2023 роки – Десятиліття стійкої енергетики для всіх

2015 – 2024 роки – Міжнародне десятиліття осіб африканського походження

2016-2025 роки – Десятиліття дій Організації Об'єднаних Націй з проблем харчування.

За повідомленням на сайті ЮНЕСКО місто **Шарджа (ОАЕ)** оголошене **Всесвітньою столицею книги 2019 року** за рекомендацією Консультативної комітету, засідання якого пройшло в штаб-квартирі Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій і установ в Гаазі. Вибір був зупинений на Шарджі у зв'язку з його "**надзвичайно інноваційним і інклюзивним характером**", **програмою заходів, орієнтованою на суспільство, і творчими пропозиціями, які покликані залучити максимальне число мігрантів**. Під гаслом "Читайте – ви в Шарджі", запропоновану програму розділили на 7 основних тем: солідарність, читання, спадщина, розвиток інтересу до книг, книговидавництво і молодь. Нею також передбачені, зокрема, симпозіум з питань свободи вираження думок, конкурс молодих поетів, семінари-тренінги по створенню тактильних книг за системою Брайля, а також численні акції, присвячені поліетнічному населенню. Метою міста буде популяризація культури читання в ОАЕ, а також заохочення нових ініціатив для вирішення проблем літературної творчості як в регіоні, так і в решті частин арабського світу. У Шарджі також буде відкрита перша вільна зона, присвячена книговидавництва, друку та розповсюдженню публікацій. Титул Всесвітньої столиці книги перейде до міста 23 квітня 2019 року – в день святкування Всесвітнього дня книги і авторського права, від столиці Греції – міста Афіни.

ЄС оголосив:

- м. Осло (Норвегія) – "**зеленою**" столицею Європи 2019 року;
- міста Пловдив (Болгарія) і Матера (Італія) – **культурними столицями Європи 2019 року**. "Культурна столиця Європи" – статус міста, який призначається Європейським союзом терміном на один календарний рік, впродовж якого місту надається можливість демонстрації свого культурного життя та культурного розвитку. Мета програми – зближення європейців на основі співпраці в сфері культури, покращення економічного, політичного та культурного об'єднання країн.

Знаменні дати, що відзначатимуться в Україні на державному рівні

- Продовжується відзначення **100-річчя подій Української революції 1917 – 1921 років** – першого досвіду українського державотворення у ХХ столітті.

При плануванні заходів просвітницького характеру, зауважтетакож **на постанови Верховної Ради України** про відзначення на державному рівні:

- 100-річчя проголошення **Акта злуки** Української Народної Республіки і Західноукраїнської Народної Республіки та проведення Всеукраїнської естафети єднання;

- 200-річчя від дня народження **Пантелеймона Куліша** (7 серпня 2019).

Та передбачте, що на сайті Верховної Ради України уже розміщено:

- Проект Постанови про відзначення 380-річчя від дня народження **Івана Мазепи** (20 березня 2019 року);
- Проект Постанови про відзначення 75-ї річниці створення **Української Головної Визвольної Ради** (липень 2019 року)
- Проект Постанови про відзначення 150-річчя від дня народження блаженного священномученика **Климентія Шептицького** (17 листопада 2019 року);
- Проект Постанови про відзначення 30-річчя з дня **виведення військ з Афганістану**;
- Проект Постанови про відзначення на державному рівні 75-ої річниці початку примусового виселення українців з Лемківщини, Любачівщини, Надсяння, Підляшшя, Холмщини та Західної Бойківщини в 1944-1951 рр.;
- Проект Постанови про відзначення 110-річчя від дня народження видатного українського поета та культурного діяча **Богдана-Ігоря Антонича**;
- Проект Постанови про відзначення 70-річчя з дня народження **Володимира Івасюка**.

Особливості планування

У документах планування роботи бібліотек на 2019 рік обов'язково повинна міститись інформація щодо розвитку усіх напрямів діяльності закладу.

Варто назвати заходи, які стосуються самої організації бібліотечної роботи:

- **перереєстрація** – картки читачів, котрі протягом багатьох років не відвідують заклад, можуть ліквідуватись для простішого ведення обліку та збереження актуальності клієнтської бази;
- **екскурсії** – найчастіше проводяться для дітей з метою знайомлення із професією бібліотекаря, вивчення учнями правил поведінки в певному закладі, особливостей користування послугами бібліотеки;
- **проведення анкетування**, виявлення читацьких потреб клієнтів закладу;
- **періодичні виставки** – такі мають місце в честь книг-ювілярів чи письменників-ювілярів;
- **посвята** в читачі – урочисте заповнення першого читацького формуляра першокласника;
- **відповідність** – вивчення наявних у доступі творів, що вивчаються учнями відповідно до шкільної програми; складання списку найбільш дефіцитних книг, розрахунок їхньої вартості та планування закупівлі найбільш необхідних книг;
- **акція "Подаруй бібліотеці книгу"** – передбачає візити до навчальних закладів, різноманітних установ чи підприємств з пропозицією залишити якісь цікаві книги для загального блага жителів усього міста (району);

- **оформлення передплати** на постачання періодичних видань в бібліотеку;
- **рейди – перевірки** наявності усіх примірників фонду (переоблік – 1 раз на 5 років);
- **діяльність книжкової лікарні** – перевірка на наявність пошкоджень примірників, їх підклеювання, зшивання, підфарбовування, інші ремонтні методи;
- **робота із боржниками** бібліотеки;
- **засідання** – наради працівників бібліотеки, на яких відбувається вирішення важливих для закладу питань.

При плануванні роботи на наступний рік слід обов'язково включити заходи, спрямовані на: • активізацію рекламної діяльності бібліотеки; • підвищення престижу читання; • обслуговування дітей з обмеженими фізичними можливостями; • налагодження співпраці з органами місцевого самоврядування; • популяризацію краєзнавчої діяльності. Говорячи про рекламну діяльність, в першу чергу, зверніть увагу на • популяризацію та підтримку читання, • популяризацію бібліотечних послуг та соціокультурних заходів. З її допомогою користувачі зможуть дізнатися про нові можливості бібліотеки, її поточні плани на майбутнє. Популяризуйте свою бібліотеку в інтернет-ресурсах, в першу чергу, на офіційних веб-сайтах, блогах, сторінках в соціальних мережах, адже в час інформаційних звершень веб-ресурси стають потужним інструментом, використавши який бібліотека отримає масу переваг. Створення власних сайтів та сторінок в соціальних мережах допоможе можна швидко донести до потенційних відвідувачів інформацію про наявність тої чи іншої книги у фонді, про проведення важливих заходів, про правила користування книгами та періодичними виданнями закладу, про графік роботи тощо. Окрім цього, через мережу працівники закладу мають змогу прямо спілкуватись із читачем, відповідати на важливі для останніх запитання.

Рекомендуємо вагомого значення надавати **різноплановості форм своєї роботи**: • наявності читацьких клубів за інтересами; • організації дозвілля дітей (особливо під час канікул); • залученню волонтерів; • участі у обласних та загальнорайонних соціологічних дослідженнях; • організації роботи бібліотечних пунктів, • колективних абонентів, • обслуговування книгою літніх таборів відпочинку, • дитячих ігрових майданчиків; • встановленню зворотного зв'язку з читачами (використання стендів, кольорових стікерів, бібліотечних блогів та сайтів); • участі в проєктах, акціях, програмах місцевих громад, молодіжних та юнацьких об'єднань, товариств; • започаткуванні довгострокових бібліотечних акцій: "Збережемо бібліотеку для читача", "Подаруй бібліотеці книгу", "Ми – волонтери", "Ветеран живе поруч", "Запроси до бібліотеки друга", "Свічка пам'яті", "Книга українському воїну" тощо. Має бути передбачена також • робота в рамках відзначення Всеукраїнського тижня дитячого читання; • участь у Всеукраїнських конкурсах "Найкращий читач року",

"Лідер читання", які проводитимуться в рамках обласного фестивалю "Книжковий Всесвіт дитинства".

Пріоритетні напрями діяльності

Форми і методи роботи повинні обиратися, враховуючи вікові особливості дітей, їх уподобання та інтереси, можливості спілкування в мережі Інтернет, традиції місцевих громад, можливості партнерів.

Національно-патріотичне виховання

Важливим при плануванні роботи є: **Указ Президента України**, яким затверджено Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки; **Концепція Державної цільової соціальної програми "Молодь України на 2016 – 2020 роки"**; **Постанова Верховної Ради України від 12.05.2015 р. № 373– VIII "Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді"**; **Розпорядження Кабінету Міністрів України: від 23.09.2015 р. № 998-р "Про заходи з увічнення пам'яті захисників України на період до 2020 року"** та від 23 серпня 2017 р. № 574-р "План заходів із вшанування подвигу учасників Революції Гідності та увічнення пам'яті Героїв Небесної Сотні на період до 2020 року"; "Заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді" (**Додаток до Наказу МОН України від 16.05.2015 р. № 641**).

Можна організувати: годину пам'яті "Євромайдан. Героям Слава!"; день Гідності "Згадай, з чого починалася революція!"; бібліофотосушку – експозицію світлин, на яких закарбовані зворушливі, тривожні і трагічні моменти тих подій; вечір пам'яті "Громадянський подвиг людей на захист демократичних цінностей"; тематичну експозицію "Майдан та українська національна ідея"; виставку періодичних видань "Шануймо подвиг героїв Майдану"; літературні читання "Революція, що змінила країну"; відеопрезентацію документальних фільмів про події вшанування подвигу учасників Революції Гідності та увічнення пам'яті Героїв Небесної Сотні "Більшого народу"; тематичні години спілкування: "Україна – територія Гідності й Свободи"; "Революція Гідності. Як це відбувалось"; "Пам'ять про героїв стукає в наші серця". Особливої уваги заслуговує волонтерська діяльність по допомозі військовим ООС.

До річниці Голодомору в Україні 1932 – 1933 рр. можливе проведення, наприклад, таких заходів: уроки пам'яті "З присвятою замордованим голодом...", історичні проекти із залученням дітей до пошукової роботи зі збору свідчень про Голодомор, читацькі обговорення "Голодні очі. Змарноване дитинство", презентацій видань із циклу "Голодомор. Розірваний круг життя".

Популярними формами роботи у цьому напрямі можуть бути: тематичний (національно-патріотичний) клуб вихідного дня, майстер-класи з виготовлення листівок для українських воїнів, конкурси малюнків на асфальті "Україна – моя країна", патріотичні флеш-моби, презентації на патріотичні теми тощо (з урахуванням пам'ятних днів та дат з Календаря 2019 року).

Популяризація літератури з питань морально-правового виховання та здорового способу життя

Правове виховання – невід'ємна частина комплексу заходів, спрямованих на виховання поваги до Конституції та законів держави, попередження правопорушень, відмови від шкідливих звичок, толерантного відношення до інших членів громади, приязних відносин в родині. Це – уроки права, турніри правознавців, створення накопичувальних тек з правових питань, інформація про існуючі установи району та області, що допомагають у вирішенні правових питань для різних вікових категорій.

Сприяння утвердженню здорового способу життя, підтримці ідей інклюзивної освіти та виховання, формуванню в суспільстві "моди на здоров'я". Свою роботу можете проводити шляхом організації книжкових виставок, стендів, плакатів, складанням списків рекомендованої літератури, буклетів і пам'яток, проведення просвітницьких заходів: діалогів, годин здоров'я, круглих столів, зустрічей з медпрацівниками, вікторин, диспутів, днів та декад здоров'я, у програмі яких можуть бути: конкурсно-розважальні програми "Спорт – це здоров'я", екскурсії у світ лікарських рослин тощо.

Заплануйте заходи з вивчення правил дорожнього руху у зв'язку із збільшенням дорожньо-транспортних пригод.

Краєзнавство та народознавство

Цей комплексний напрям роботи завжди був і залишається пріоритетним. 2019 рік насичений знаковими датами і подіями, що відбуватимуться в області, перш за все це відзначення **80- річчя утворення Запорізької області**.

Можна впровадити **творчий проект "Алфавіт мого міста (селища, села)"**, в рамках якого передбачити виставки родинних реліквій, написання літописів (родини, вулиці, села), проведення біографічних розвідок, краєзнавчих подорожей "Вулицями рідного міста (селища, села)", біографічних нарисів "Портрет сучасника". Зацікавити своїх відвідувачів, розказати про життя рідного міста, села чи селища, визнаних земляків, запровадивши проведення днів краєзнавства, краєзнавчо-пошукових експедицій, презентацій видань місцевих письменників, прем'єр книг, творчих зустрічей, вечорів-портретів земляків, літературних бенефісів, днів громади та ін. **Цікавими для розкриття можуть бути наступні теми:** "Благословенна будь в віках, свята Запорізька земля", "Слава краю мого, наче повість безкрая, у серцях

покоління луна", "Наш район в особах", "Село в особах", "Мужність, приречена на безсмертя", "З далеких сторінок війни", "Тобою, земле батьківська, живу", "Письменники рідного краю дарують нам творів розмай", "Наші дива і таємниці", "Ми – земляки! Наш край – чарівний!", "Село – пракорінь мій, колиска й джерело", «Мій рідний край – ти квітка Батьківщини", "В моє село вертають всі дороги", "Трудом окрилена доля".

Народні традиції та свята, обряди, вироби майстрів народних умільців – це невичерпне джерело творчих акцій бібліотеки. Заплануйте роботу згідно з календарем народних свят, запросивши в партнери працівників культури, освіти, керівників гуртків центрів дитячої творчості, народних майстрів тощо.

Сімейне виховання

У цьому розділі плану відобразіть роботу по **організації родинного читання і дозвілля**. Можна організовувати: цикли книжкових виставок "Запрошуємо на сімейну раду", зустрічі із педагогами-психологами "Як стати успішними батьками", "Шляхи вирішення сімейних конфліктів", передбачити створення буклетів, закладок "Гострі кути сімейного кола", "самотність у сім'ї", "Проблеми в сім'ї? – Відповіді в книгах", "Я і моя сім'я: корисні поради" (підбір сайтів з проблем родини), "Корисні книги для справжніх господинь", проведення ярмарку ідей "Бібліотека і родина: досвід, ідеї, творчість", вечорів сімей, які досягли успіху "Ми бажаємо Вам щастя".

Популяризація екологічних знань

Рекомендуємо брати участь та організовувати дні інформації, формувати тематичні теки-дос'є з проблем, важливих для екологічного благополуччя жителів громади, проводити екологічні свята, місячники, декади, дні та інші заходи, а також ініціювати природоохоронні акції зі збору сміття, озелененню вулиць, парків, очищенню річок, ставків, природних джерел. Допоможе вам у цьому календар екологічних дат.

Популяризація кращих надбань літературної, духовної та мистецької спадщини. Популяризація державної мови.

Щодо популяризації творчості письменників радимо і надалі **проводити вивчення** потреб і запитів ваших відвідувачів, а також потенційних користувачів бібліотеки та інших мешканців місцевих громад. **Проводити творчі акції: дні читацьких історій, конкурси аматорської літературної творчості, дні читацької мрії, книжкові фуршети, ювілейні мозаїки, літературні подіуми; літературні події, ювілейні дати світового, українського та місцевого письменства висвітлювати на виставках-календарях "Наш літературний календар"**. Просимо звернути увагу

на дати, пов'язані із ювілеями, зазначеними у нашому календарі "Дата з календарної сторінки".

З метою **популяризації державної мови** рекомендуємо запланувати літературно-музичні свята "Звучи, моя мово, чарівна!", "Вмирає все, та не вмирає слово", "Шануймо мову, як найбільшу святість", інтелектуальну гру "Рідне слово", свята української мови "Слова... В вас мудрість вічна і любов жива", "Мова – це музика душі, покладена на слова", "Мова барвиста, мова багата, ніжна і тепла, як батьківська хата", "Краса і сила українського слова".

Організаційні питання

Готуючись до планування, погляньте "стороннім" поглядом на **простір вашої бібліотеки**. Нові проекти, які ви плануватимете, можливо потребуватимуть відповідного просторового рішення.

Сьогодні ми усвідомлюємо важливість розвитку привабливої бібліотеки різними засобами: архітектурними, функціональними, асортиментом пропонованих послуг тощо. Вона має відповідати не лише інформаційним, комунікаційним, але й культурним, дозвіллевим, естетичним та іншим потребам громади, забезпечувати не тільки традиційні бібліотечні послуги, але й організацію нетрадиційної культурно-соціальної діяльності.

Сучасна бібліотека – багатофункціональна, з гнучкою моделлю, де **третина бібліотечного простору** повинна бути призначена для додаткової соціальної та культурної діяльності.

Тому перегляд фондів з метою його актуалізації, звільнення від непотрібного баласту **має здійснюватися постійно**. Якщо книжка практично не використовується, але є інформаційно цінною, перемістіть її до підсобного фонду.

Ми маємо пам'ятати, що доля бібліотеки визначається місцевою громадою. Таким чином, перш ніж думати про те, що пропонувати в наступному році, ми маємо більше уваги приділити питанню «**для кого?**». Розбивши місцеву громаду на менші сегменти, які мають подібні потреби та запити, буде легше зрозуміти, як ви можете їх виконувати. Спільними ж для бібліотек групами користувачів є:

1. Родини з маленькими дітьми

Деякі сім'ї не мають можливості забезпечити дітям достатньо ресурсів для розвитку та розваг. Бібліотеки можуть запропонувати родинам безпечне середовище, повне книг, ігор та заходів.

2. Підлітки

Бібліотеки мають можливість надати підліткам те, що знаходиться поза межами середньої школи: допомогу у навчанні, створення умов для відпочинку та розваг, створення простору для спілкування, а також допомогти проявити свої амбіції та втілити мрії.

3. Біженці, ВПО, представники національних меншин

Бібліотеки є безпечним місцем, де кожен має доступ до знань та інформації незалежно від свого етнічного походження. Бібліотеки можуть надати їм ресурси, необхідні, аби адаптуватися на новому місці та вирішити свої соціальні і культурні проблеми.

4. Люди з обмеженими можливостями

Діти з інвалідністю мають особливі потреби, які не можуть бути легко виконані за допомогою звичайних бібліотечних служб. Впроваджуючи додаткові послуги, бібліотеки можуть покращити якість життя користувачів з обмеженими можливостями. Наприклад, пропонують безкоштовне навчання роботі на комп'ютері, роботу у творчих гуртках, участь у майстер-класах тощо.

5. Самотні громадяни

Люди, у т. ч. і діти – дуже соціальні істоти, самотність – це величезна, культурна проблема у всьому світі. Кажуть, що "самотність може бути руйнівною, як куріння 15 сигарет в день". Одним із кращих способів боротьби з самотністю є посилення соціальних контактів, приєднання до нової групи, волонтерство тощо. Бібліотека може створити можливості для з'єднання різних поколінь, етнічних груп, соціальних класів тощо.

Наведені приклади - лише деякі з сегментів, на які наші бібліотеки можуть орієнтуватися. Пропозиції, які бібліотека має для тих чи інших груп користувачів, потрібно рекламувати, аби вони легко знаходили те, що їм потрібно, безпосередньо у бібліотеці або на її сайті.

Підготувала

Л. Г. Веселова

Комунальний заклад "Запорізька обласна бібліотека для дітей
"Юний читач" Запорізької обласної ради

69006

м. Запоріжжя

вул. В.Лобановського, 14

Телефони: (061) 236-85-62

236-85-63

236-86-27

236-86-49

Факс: 61) 236-85-62

Ел. пошта: zobd@ukr.net

Сайт: zobd.zp.ua